

Ett nådens år.

Predikan i Markims kyrka 1:a advent 2017.

Johannes Söderqvist, präst

Första advent är vanligen en glad dag i vårt kyrkoår. Jesus rider in i Jerusalem och vi jublar med folket och sjunger: *Hosianna, Davids son* och *Bered en väg för Herran!* Men personligen känner jag att Paulus ord från Romarbrevet idag skär rakt genom jubelsångerna: *Låt oss leva värdigt, som det hör dagen till!* Och bakom messiasiteln *Davids son* hör vi kung Davids drottning Batseba påminna oss: **Jag också!** (#MeToo). // Ordet *Hosiannas* grundbetydelse: Herre fräls oss eller hjälp oss! – känns nu väldigt aktuell...¹

Ja, Herre hjälp oss alla! Vi har den senaste tiden fått höra många berättelser i media där kvinnor delar sina erfarenheter; berättelser fyllda av maktmissbruk, synd och skam men också av mod och vilja till upprättelse. Vad har då detta att göra med första advent? Ja, allt! **Berg, sjunken, djup, stå upp!** Detta är ju vad vi sjunger, varje första advent (psalm 103). Detta är orden vi inleder varje nytt kyrkoår med.² De som förhäver sig och utnyttjar sina maktpositioner måste tas ned på jorden och de som tryckts ned, förnedrats och utnyttjats måste upprättas: **Berg, sjunken, djup, stå upp!** Det var så Jesus mötte människor när han vandrade på jorden och samma grundformel gäller för oss idag! Endast så kan vi leva värdigt tillsammans, som det hör dagen till!

Bibelns berättelser har mycket att säga oss om ojämlika relationer där den mäktige missbrukar sin position. Vi får inte glömma berättelsen om kung David, hettiten Uria, Batseba och profeten Natan (2 Sam 11-12). Kung David som bemödat sig om att stifta lagar och att vara en rättvis konung ser en dag när han vandrar runt på taket till sitt palats den vackra Batseba bada... David låter då hämta henne till palatset och gör henne med barn; men Batseba är redan gift med kungens trofaste soldat hettiten Uria. Så David ger sin överbefälhavare Joav order om att Uria skall gå i främsta ledet vid nästa drabbning och där skall sedan de övriga retirera. När så Uria är död tar David över Batseba och gör henne till sin hustru. **”Men det som David hade gjort misshagade Herren.”** Vid kungens hov fanns profeten Natan. En man som vågade stå upp för sanningen. Och detta i en tid då de mäktiga bokstavligen talat bestämt över liv och död. Denna berättelse utspelade sig ju ungefär 1000 år före Kristi födelse. Nåväl profeten Natan går till David och berättar för honom om två män: den ene rik, den andre fattig. Den rike mannen ägde mer än han behövde men den fattige ägde endast ett lamm som han tog väl hand om. Natan berättar så att den rike mannen fick en gäst men att han inte ville ta något av sina egna djur för att laga till åt gästen så han tog den fattige mannens lamm, dödade det och ställde till fest. När kung David hörde denna berättelse blev han ursinnig och

¹ Hosianna är ett uttryck från psaltaren (118:25) och användes för hyllandet av Davids son dvs. Israels kung, den smorde: Messias på hebreiska, Kristus på grekiska. På Jesu tid väntade man på Messias: Han som kommer i Herrens namn, man väntade på konungens återkomst: en räddare, en frälsare som skulle befria folket. Landet var ju delat och utan kung och makten över Israel hade gått från den ena stormakten till den andra (och landet var nu en del av det mäktiga romerska imperiet). Så nog fanns det orsak till att ropa Hosianna!

Någon kung hade de inte haft på 400 år och något enat land hade de inte haft på dryga 900 år. 722 f.kr Hosea i Israel och 587 f.kr Sidkia i Juda. Salomo var den siste regenten över ett enat land, död 926 f.kr. Kort självständighet 175-63. Sedan Pompejus och Rom. Distriktet Judeen i provinsen Syrien.

² Dagens texter innehåller i vanlig ordning några ord som de flesta av oss kanske inte använder dagligen eller i alla fall inte på det sätt som avses i texterna, ord som: dotter Sion, Jerusalem, Konung, Efraim, seger och fred. Efraim och Jerusalem betyder närmast hela det gamla Israel både norddelen och syddelen. Efraim var den dominerande folkstammen i nordriktet, (efter Josefs son). Den legendariske kung David och hans son den vise Salomo hade ju härskat över hela landet men därefter splittrades det i två kungariket. Dotter Sion är ju en synonym till Jerusalem efter det heliga tempelberget Sion eg. ursprungligen en befäst kulle. Men Jerusalem betecknar djupast något annat än den geografiska platsen: Gamla Jerusalem är ju idag tyvärr ingen stad som kännetecknas av frid eller fred. Jerusalem används ofta i generell betydelse som gudsfolkets stad, just som Babylon ofta får beteckna de gudlösa stad!

sade till Natan: "Så sant Herren lever: den mannen har förtjänat döden"! Och Natan svarar: **Du är den mannen!**

I en annan av Gamla testamentets berättelser (1 Mos 39), som utspelade sig ännu tidigare, där möter vi den unge vackre och begåvade Josef som blev slängd i en brunn av sina äldre avundsjuka bröder och sedan såld som slav till Egypten. Där blir han köpt av Potifar, hovman hos farao och befälhavare för livgardet. Och Potifar förstår Josefs värde och anförtror honom viktiga ansvarsområden! Men Potifars hustru fattar tycke för den unge Josef och en slav tillhör ju trots allt sina ägare. Men Josef vill inte, utan undviker in i det längsta hennes närmande och flyr från situationen när saken ställs på sin spets. Men kvar blir hans mantel... Potifars hustru anklagar så Josef för att ha försökt kränka henne och Josef kastas i fängelse där han sedan oskyldigt dömd blir kvar i åtminstone två år. Många människor i beroendeställning har delat Josefs erfarenhet. Vad gör man när ens chef eller ägare tar sig friheter och vad är ens ord värt mot den mäktige och ansedd? Och berättelsen påminner oss förstås också om att anklagade människor ibland också är oskyldiga. Men berättelsen handlar inte i första hand om en oskyldigt anklagad man utan om en utsatt människa i beroendeställning i en rättslös tid.

Visst kan man börja undra över hur Batseba egentligen upplevde det som drabbade henne? Författaren Torgny Lindgren har skrivit en utmärkt roman om detta: *Batseba* -har ni missat denna pärla: läs den! Den unge David hävdar där övermodigt: "Gud är som jag!" Men mot slutet av romanen får den gamle sjuke och döende David av Batseba höra: "Gud är som jag." Det finns mycket att fundera över i alla dessa berättelser. Men sant är att Gud själv har delat våra villkor och känt smärtan i sin egen kropp. Gud vet vad det innebär att vara människa och Gud vet vad det innebär att vara ett offer.

För Jesu intåg i Jerusalem för snart tvåtusen år sedan var av ett helt annat slag än alla andra kungars och makthavares intåg i sina residensstäder under historiens gång. För som vi sjöng: *Guds folk, för dig han träder/en evig konung opp*. Intåget i Jerusalem då för 2000 år sedan är underordnat intåget i människors hjärtan då, nu och i framtiden. Guds rike finns inom oss och det förnyas i varje generation varje gång någon öppnar sitt hjärta för det goda och för det rätta.

Det här är viktigt och det är, vill jag påstå vad all religion djupast sett handlar om: Befrielse eller med ett annat ord frälsning. Frälsare betyder ju räddare! Och det är ju faktiskt vad det hela handlar om: Jesu intåg får verkligen bergen att sjunka och djupen att stå upp. *Låt oss då lägga av oss mörkrets gärningar och ta på oss Ijusets rustning* -för att låna Paulus formulering från dagens epistel. Och apropå mörkrets gärningar -begreppet synd är något vi behöver tala mer om! Själv förstår jag begreppet ungefär som: att orsaka sig själv, andra eller skapelsen lidande... När vi gör detta missar vi syftet med vår roll i skapelsen.

Jesus säger ju *sannerligen den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in*. Kanske ligger det en viktig aspekt av detta: att vi ska ta lärdom av barnen, i det faktum att barn i regel står i beroendeförhållande till andra, till vuxna. Detta: att vara utlämnad till en annan, att stå i beroendeförhållande, det är en erfarenhet vi behöver ha i friskt minne, eller som vi behöver återupptäcka. Dessa upplevelser från barndomen är en viktig grund för att kunna känna empati och medlidande. Ja, det är en viktig grund för att få oss att se det ansvar som faller på oss varje gång vi möter en annan människa.

Att vänta på en jordisk ledare, en politisk frälsare verkar ju onekligen vara en from förhoppning som gång efter annan grusas efter vad historien lärt oss. Men de som i sina liv ropade efter en personlig frälsare och evig konung när Jesus red in i Jerusalem -de blev bönhörda! Och också idag kan Kristus förändra en människas hjärta och få den ensamme starke att komma ned från sin bergstopp eller den uppgivne, uträknade att komma upp ur sitt djupa hål.

Vi behöver ju olika former av räddning eller befrielse. Vi behöver befrias från vanföreställningen om att det är ok att konsumera andra människor, att det är ok att utnyttja sin maktposition. Vi behöver befrias till att våga ta ansvar så att vi likt Natan vågar säga till den skyldige: du är den mannen. Vi behöver som offer befrias från falska skuld känslor och skam, vi behöver få räta på våra krökta ryggar. Osv.

Hosianna! Alltså: *Hjälp oss*, eller *fräls oss* är förövrigt egentligen ett ganska passande hyllningsrop! För vem är värd att hyllas som en stor ledare och regent om inte den som tjänar och hjälper dem som han eller hon är satt till att tjäna?

Där: i att tjäna ligger sann storhet och sann kungavärdighet! Formeln är mycket enkel åtminstone i teorin: ju högre maktposition, ju högre grad av tjänande och ansvar! Det är i denna bemärkelse vi kallar Jesus för konung! Han som sa: *Jag är den gode herden. Den gode herden ger sitt liv för fåren.* Vi behöver en frälsare! Någon som befriar oss från synd, skuld, skam och rädsla och befriar oss till mod och tjänst. Vi måste börja hos oss själva-våga ikläda oss Kristus med allt vad det innebär: *det du har gjort för en av mina minsta det har du också gjort för mig!* säger Jesus. Missbrukade maktpositioner är något mycket allvarligt. Paulus får avsluta denna predikan med sina ord från Galaterbrevet (3:27-28): *Är ni döpta in i Kristus har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus.*

Klart att vi ska vara glada i vår frälsare, vår konung och Gud på första advent! Men vi ska inte sopa det svåra under mattan! Gud bevare oss för falska och ansträngda leenden. Det anstår oss inte att låtsas som om ingenting har hänt. Slaveri, maktmissbruk och kränkande behandlingar av vår nästa. Där måste vi våga det Natan vågade för 3000 år sedan. Jesus har dött och uppstått för att befria oss till detta mod! Amen!³

Johannes Söderqvist, präst i Vallentuna församling
Johannes.soderqvist@svenskakyrkan.se

³ *Sannerligen* som Jesus ofta säger är på arameiska: Amen!